

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ", ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

55. Όπου έμέτου τινές έγκώμια και πυρετού, και νή Δία χύτρας έπιδεικνύμενοι πιθανότητας ούκ άμοιρούσιν, ήπου λόγος ύπ' άνδρός άλλως γέ πως δοκούντος ή καλουμένου φιλοσόφου περιαινόμενος, ούκ άν όλως άναπνοήν τινα και καιρόν άκραταις εύμενέσι και φιλανθρώποις παράσχοι πρὸς έπαινον ;

56. Έκαστος έπαινείται κατὰ τὸ ἴδιον τῆς δυνάμεως, ᾧ κινεῖν και άγειν πέφυκεν.

57. Έγκύκλια και κοινά πάσης άκροάσεως έστι, καθέδρα τέ τις άτυφος και άκλινής έν ὀρθῷ σχήματι, και πρόσθλιψις αὐτῷ τῷ λέγοντι, και τάξις έναργούς προσοχῆς, και προσώπου κασάστασις καθαρά και άνέμφατος, ούχ ὕβρεως οὐδέ δυσκολίας μόνον, αλλά και φροντίδων άλλων και άσχολιῶν.

58. Ὡς έν έργῳ παντί, τὸ μέν καλόν εκ πολλῶν οἶον άριθμῶν εἰς ένα καιρόν ήκόντων υπό συμμετρίας τινός και άρμονίας έπιτελεῖται, τὸ δ' αἰσχρόν εξ ένός τοῦ τυχόντος έλλείποντος, ή προσόντος άτόπως εύθὺς έτοίμην έχει τήν γένεσιν. ὥσπερ επ' αὐτῆς τῆς άκροάσεως οὐ μόνον βαρύτης έπισκυνίου, και αηδία προσώπου και βλέμμα ρεμβῶδες, και περικλασις σώματος και μηρῶν επάλλαξις άπρεπῆς, αλλά και νεῦμα και ψιθυρισμός πρὸς έτερον και μειδιάμα χάσμαι τε ὑπνώδεις και κατήφεια και πᾶν εἴ τι τούτοις έοικεν ὑπεύθυνόν έστι, και δειταί πολλῆς εύλαθείας.

59. Ὡσπερ έν τῷ σφαιρίζειν τῷ βαλόντι δεῖ συγκινούμενον εύρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον οὕτως επὶ τῶν λόγων έστι τις εύρυθμία και περι τὸν λέγοντα και περι τὸν άκροώμενον, άν εκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάττῃ.

60. Δεῖ μηδὲ ταῖς φωναῖς τῶν επάινων ὡς εἰ-
τυχε χρῆσθαι.

61. Οἱ τὰς ξένας φωνὰς τοῖς άκρατηρίοις νῦν έπεισάγοντες οὔτοι και «θειῶς» και «θεοφορήτως» και «άπροσίτως» επιλέγοντες, ὡς οὐκ έτι τοῦ «καλῶς» και τοῦ «σοφῶς» και τοῦ «άληθῶς» εξαρκούντος, οἷς οἱ περι Πλάτωνα και Σωκράτην και Ὑπερείδην έχρῶντο σημείοις τῶν επάινων, υπερασχημονοῦσι και διαβάλλουσι τοὺς λέγοντας, ὡς ὑπερηφάνων τινῶν και περιττῶν δεομένους επάινων.

62. Ἀνὴρ οἶμαι φιλόσοφος και πολιτικός άκρα-
του διακεχυμένου τρυφήν εκκόψειεν εἰπών, Σύ μοι δοκεῖς άνόητος εἶναι και άνάγωγος· οὐ γάρ άν έμοῦ διδάσκοντος ή νουθετοῦντος ή διαλεγομένου περι θεῶν ή πολιτείας ή άρχῆς έτερέτιζες και προσωρ-
χοῦ τοῖς λόγοις.

63. Τῶν νουθεσιῶν και τῶν επιπλήξεων οὔτε άναλγήτως οὔτε άνάνδρως άκουστέον.

64. Οἱ εύκόλως και ὀλιγῶρως τὸ κακῶς άκούειν

υπό τῶν φιλοσόφων φέροντες, ὥστε γελαῖν έλεγχόμενοι και τοὺς έλέγχοντας επαινεῖν, ὥσπερ οἱ παρά-
σιτοι τοὺς τρέφοντας ὅταν ὑπ' αὐτῶν λοιδορῶνται παντάπασιν ἱταμοὶ και θρασεῖς ὄντες, οὐ καλήν, οὐδ' άληθῆ διδῶσιν απόδειξιν άνδρείας τήν άκισχυ-
τίαν.

65. Σκῶμμα μέν άνύβριστον έν παιδιᾷ τινι με-
τ' εύτραπείας άφειμένον ένεγκεῖν αλλύπως και ἱλα-
ρῶς, οὐκ άγεννές οὐδ' άπαίδευτον, άλλ' έλευθέριον πᾶν· έπαφῆς δὲ και νουθεσίας πρὸς επανόρθωσιν ή-
θους ὥσπερ φαρμάκῳ δάκνουντι λόγω χρωμένης έλέγ-
χοντι, μη συνεσταλμένον άκούειν, μηδ' ἰδρωτός και ἱλίγγου μεστόν, αἰσχύνῃ φλεγόμενον τήν ψυχὴν, άλλ' άτρεπτον και σεσηρότα και κατειρωνευόμενον, άνε-
λευθέρου τινός δεινῶς και άπαθοῦς πρὸς τὸ αἰδεῖσθαι νέου διὰ συνήθειαν άμαρτημάτων και συνέχειν ὥσ-
περ έν σκληρᾷ σαρκὶ και τυλῶδει τῇ ψυχῇ μῶλωπα μη λαμβάνοντος. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, οἱ τήν έναντίαν διάθεσιν έχοντες νέοι, κᾶν άπαξ κακῶς ποτε άκούσωσι, φεύγοντες άνεπιστρεπτί και δραπετεύον-
τες εκ φιλοσοφίας, καλήν άρχήν πρὸς τὸ σωθῆναι, τὸ αἰδεῖσθαι παρὰ τῆς φύσεως έχοντες, άπολλύουσι διὰ τρυφήν και μαλακίαν, οὐκ έγκαρτεροῦντες τοῖς έλέγχοις, οὐδὲ τὰς επανορθώσεις δεχόμενοι γενικῶς, άλλ' επὶ τὰς προσηνεῖς και άπαλὰς άποστρέφοντες ὁμιλίας τὰ ὧτα, κολάκων τινῶν ή σοφιστῶν άνωφε-
λεῖς και άνονήτους ήδείας δὲ φωνὰς καταδόντων. Ὡσπερ οὖν ὁ μετὰ τήν τομήν φεύγων τὸν ἱατρὸν και τὸν έπίδεσμον μη προσιέμενος, τὸ μέν αλλγεινόν άνε-
δέξατο, ὃ δ' ὠφέλιμον οὐχ ὑπέμεινε τῆς θεραπείας· οὕτως ὁ τῷ χαράξαντι και τρώσαντι λόγω τήν άβελ-
τηρίαν άπουλώσαι και καταστήσαι μη παρασχών, άπῆλθε δηχθεῖς και άλγήσας εκ φιλοσοφίας ὠφελη-
θεῖς δὲ μηδέν.

66. Τὸν εκ φιλοσοφίας έμφυόμενον εύφύσει νέοις δηγμόν αὐτός ὁ τρώσας λόγος ἴχται. Διὸ δεῖ πά-
σχειν μέν τι και δάκνεσθαι, μη συντρίβεσθαι δὲ, μηδὲ άθυμειν τὸν έλεγχόμενον, άλλ' ὥσπερ έν τελετῇ κα-
κατηργμένης αὐτοῦ φιλοσοφίας, τοὺς πρώτους κα-
θαρμούς και θορύβους άνασχόμενον, έλπίζειν τι γλυκύ και λαμπρόν εκ τῆς παρούσης άδημονίας και ταραχῆς. Καὶ γάρ άν άδίκως ή επιτίμησις γίνεσθαι δοκῇ, κα-
λὸν άνασχέσθαι και διακαρτερῆσαι λέγοντος· πεισα-
μένῳ δὲ αὐτὸν έντυχεῖν άπολογούμενον, και δεόμε-
νον τήν παρησίαν εκείνην και τὸν τόνον, ᾧ νῦν κέ-
χρηται πρὸς αὐτόν, εἷς τι τῶν άληθῶς άμαρτανόμε-
νων φυλάττειν.

67. Ὡσπερ έν γράμμασι και περι λύραν και πα-
λαιστραν αἱ πρὸς τὰς μαθήσεις άρχαὶ πολλὴν έχουσι θόρυβον και πόνον και άσάφειαν, εἴτα προϊόντι κατὰ μικρόν ὥσπερ πρὸς ανθρώπους συνήθεια πολλῇ και γνώσις έγγενομένη, πᾶντα φίλα και χειροήθη και ράδια, λέγειν τε και πράττειν παρέσχεν, οὕτω δη και φιλοσοφίας έχούσης τί και γλίσχρον άμέλει και άσύνηθες έν τοῖς πρώτοις ὀνόμασι και πράγμασιν, οὐ δεῖ φοβηθέντας τὰς άρχὰς φοφοδεῶς και άτολμῶς έγ-

*) Ἰδε άριθ. 25, σελ. 482—484.

καταλιπεῖν ἄλλὰ πειρώμενον ἐκάστου καὶ προσλιπαροῦντα, καὶ γλιχόμενον τοῦ πρόσω τὴν πᾶν τὸ καλὸν ἡδὺ ποιοῦσαν ἀναμένειν συνήθειαν. Ἦξει γὰρ οὐ διὰ μακροῦ, πολὺ φῶς ἐπιφέρουσα τῇ μαθήσει καὶ δεινούς ἔρωτας ἐνδιδούσα πρὸς τὴν ἀρετὴν, ὣν ἕνευ πᾶνυ τλήμονος ἀνδρὸς ἐστὶν ἡ δειλοῦ τὸν ἄλλον ὑπομένειν βίον, ἐκπεσόντα δι' ἀνδρίαν φιλοσοφίας.

69. Ἐχει τί καὶ τὰ πράγματα τοῖς ἀπειροῖς καὶ νέοις ἐν ἀρχῇ δυσκατανόητον· οὐ μὴν ἄλλὰ τῇ γε πλείστη περιπίπτουσιν ἀσφαλεῖ καὶ ἀγνοίᾳ δι' αὐτοὺς, ἀπ' ἐναντιῶν φύσεων ταῦτόν ἀμαρτάνοντες. Οἱ μὲν γὰρ αἰσχύνῃ τινὶ καὶ φειδοὶ τοῦ λέγοντος ὀκνοῦντες ἀνέρεσθαι καὶ βεβαιώσασθαι τὸν λόγον, ὡς ἔχοντες ἐν νῷ συνεπινεύουσιν· οἱ δ' ὑπὸ φιλοτιμίας ἁώρου καὶ κενῆς πρὸς ἐτέρους ἀμίλλης, ὀξύτητα καὶ δύναμιν εὐμαθείας ἐπιδεικνύμενοι, πρὶν ἢ λαβεῖν, ἔχειν ὁμολογοῦντες, οὐ λαμβάνουσιν. Εἴτα συμβαίνει τοῖς μὲν αἰδήμοσιν καὶ σιωπηλοῖς ἐκείνοις, ὅταν ἀπέλθωσι, λυπεῖν αὐτοὺς καὶ ἀπορεῖσθαι, καὶ τέλος αὔθις ὑπ' ἀνάγκης ἐλαυνόμενους σὺν αἰσχύνῃ μείζονι τοῖς εἰποῦσιν ἐνοχλεῖν, ἀναπνυθανομένους, καὶ μεταθέοντας, τοῖς δὲ φιλοτίμοις καὶ θρασέσιν αἰεὶ περιστέλλειν καὶ ἀποκρύπτειν συνοικοῦσαν τὴν ἀμαθίαν.

70. Πᾶσαν ἀπωσάμενοι βλακείαν καὶ ἀλαζονείαν, πρὸς τὸ μαθεῖν καὶ περὶ τὸ λαβεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ χρησίμως λεγόμενον ὄντες, ὑπομένωμεν τοὺς εὐρύων δοκούντων γέλωτας, ὥσπερ ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ξενοκράτης, βραδύτεροι δοκοῦντες εἶναι τῶν συσχολαστῶν, οὐκ ἀπεδίδρασκον ἐκ τοῦ μανθάνειν, οὐδὲ ἀπέκαμνον, ἀλλὰ φθάνοντες εἰς ἑαυτοὺς ἔπαιζον, ἀγγεῖοις τε βραχυστόμοις, καὶ πινακίσι χαλκαῖς ᾗ ἀπεικνίζοντες, ὡς μόλις μὲν παραδεχόμενοι τοὺς λόγους, ἀσφαλῶς δὲ καὶ βεβαίως τηροῦντες.

71. Ὡς φησι Φωκυλίδης, πολλ' ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν, καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ, καὶ ἀδοξῆσαι, καὶ σκώμματα καὶ βωμολογίας ἀναδεχόμενον, ὥσασθαι παντὶ τῷ θυμῷ καὶ καταθλῆσαι τὴν ἀμαθίαν. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πρὸς τούναντίον ἀμαρτίας ἀμελητέον, ἣν ἀμαρτάνουσιν οἱ μὲν ὑπὸ νωθείας, ἀηδεῖς καὶ κοπῶδεις ὄντες· οὐ γὰρ ἐθέλουσι γενόμενοι καθ' αὐτοὺς πράγματα ἔχειν, ἀλλὰ παρέχουσι τῷ λέγοντι, πολλὰκις ἐκπνυθάνομενοι περὶ τῶν αὐτῶν, ὥσπερ ἀπτῆνες νεοσσοί, κεχρηνότες αἰεὶ πρὸς ἄλλότριον στόμα καὶ πᾶν ἔτοιμον ἡδὴ καὶ διαπεπονημένον ὑπ' ἄλλων ἐκλαμβάνειν ἐθέλοντες. Ἐτεροι δὲ προσοχῆς καὶ δριμύτητος ἐν οὐ δέοντι θηρώμενοι δόξαν ἀποκναίουςι λαλιᾷ καὶ περιεργίᾳ τοὺς λέγοντας, αἰεὶ τι προσδιαποροῦντες τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ ζητοῦντες ἀποδείξεις τῶν οὐ δεομένων· οὕτως.

— ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά,

ὡς φησι Σοφοκλῆς, οὐκ αὐτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἀντιλαμβάνομενοι γὰρ ἐκάστοτε κεναῖς καὶ περιτταῖς ἐρωτήσεσι τοῦ διδάσκοντος, ὥσπερ ἐν συνοδίᾳ, τὸ ἐνδελειχῆς ἐμποδίζουσι τῆς μαθήσεως, ἐπιστάσεις καὶ διατριβὰς λαμβανούσης. Οὗτοι μὲν οὖν, κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ γλίσχροι

σκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ τὰ τίλματα τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἄπτονται.

72. Τοὺς ἀργούς παρακαλῶμεν, ὅταν τὰ κεφάλαια τῇ νοήσει περιλῶσιν, αὐτοὺς δι' αὐτῶν τὰ λοιπὰ συντιθέναι, καὶ τῇ μνήμῃ χειραγωγεῖν τὴν εὐρεσιν, καὶ τὸν ἀλλότριον λόγον οἷον ἀρχὴν καὶ σπέρμα λαβόντας, ἐκτρέφειν καὶ αὖξιν.

73. Οὐκ ὡς ἀγγεῖον, ὃ νοὺς ἀποπληρώσεως, ἀλλ' ὑπεκκαύματος μόνον ὥσπερ ὕλη δεῖται, ὁρμὴν ἐμποιοῦντος εὐρετικὴν καὶ ὄρεξιν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. Ὡσπερ οὖν εἴ τις ἐκ γειτόνων πυρὸς δεόμενος, εἴτα πολὺ καὶ λαμπρὸν εὐρύων αὐτοῦ καταμένει διὰ τέλους θαλπόμενος· οὕτως εἴ τις ἦκον λόγου μεταλαβεῖν πρὸς ἄλλον οὐκ οἶεται δεῖν φῶς οἰκεῖον ἐξάπτειν καὶ νοῦν ἴδιον, ἀλλὰ χαίρων τῇ ἀκρόασει, κάθηται θεलगόμενος, οἷον ἔρευθος ἔλκει καὶ γάνωμα, τὴν δόξαν ἀπὸ τῶν λόγων, τὸν δὲ ἐντὸς εὐρώτα τῆς ψυχῆς καὶ ζόφον οὐκ ἐκτεθέρμαγκεν οὐδὲ ἐξέωκε διὰ φιλοσοφίας.

74. Ἀσκεῖν ἅμα τῇ μαθήσει τὴν εὐρεσιν· ἵνα μὴ σοφιστικὴν ἔξιν μὴδ' ἱστορικὴν ἀλλ' ἐνδιέθετον καὶ φιλόσοφον λαμβάνωμεν, ἀρχὴν τοῦ καλῶς βιῶναι τὸ καλῶς ἀκούσαι νομίζοντες.

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΕΙΑΝΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Θεοπροδικὰ ἀρχαιολογήματα.

Εἰς τὰς διαφόρους ἐπιγραφάς, ἃς ἐδημοσιεύσαμεν ἐντεῦθεν ἐν τῷ «Νεολόγῳ», προσθέτομεν καὶ τὰς ἑξῆς:

1.

ΛΗΓΓΙΟΝ
Ε. ΦΙΝΑΚΟΥ
Τ. ΟΛΥΚΟΥ [?]
Π. ΝΑΙΒΙΩ
ΧΕ. ΧΑΙΡΕ

Αὕτη ἐπὶ ἐγχωρίου μαρμάρου συντετρομμένου ἐντετειχισμένη ἐστὶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῶν ἀνδρῶν δεξιᾷ. Τῆς πρώτης γραμμῆς τὰ στοιχεῖα μεγαλειτέρα εἰσι κατὰ τι τῶν λοιπῶν.

2.

ANN. XXX. MARIA

Εἰς τὴν ἡμικυκλικὴν τῆς εἰσόδου κλίμακα τοῦ παρὰ τὴν πόλιν ἐπὶ βράχου κειμένου παρεκκλυσίου τῆς Ἀγίας Κυριακῆς πρὸς τὴν θέσιν Λιμπόνι διακρίνονται μόνον τ' ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐπὶ πλακὸς οὐχὶ παχείας καὶ ἐξ ἐγχωρίου μαρμάρου. Ἡ δευτέρα γραμμὴ αὐτῆς κατεστράφη ὑπὸ τοῦ χρόνου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ πλάγια ὑπὸ τῶν κτιστῶν.